

УДК 657

<https://doi.org/10.31713/ve3202524>

JEL: O10, M21

Савіна Н. Б. [1; ORCID ID: 0000-0001-8339-1219],

д.е.н., професор,

Шевчук О. А. [2; ORCID ID: 0000-0002-7352-7001],

д.е.н., доцент,

Блищик В. П. [1; ORCID ID: 0009-0006-9908-5498],

здобувач вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня

¹Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне²Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль

ПІДПРИЄМНИЦЬКИЙ ПОТЕНЦІАЛ: ІДЕНТИФІКАЦІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СУТНОСТІ ТА НАПРЯМИ РОЗВИТКУ В КОНТЕКСТІ ВЕДЕННЯ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА

У статті досліджено економічну сутність та висвітлено значення підприємницького потенціалу. Обґрунтовано авторську інтерпретацію дефініції зазначеного поняття. Охарактеризовано властивості підприємницького потенціалу. Запропоновано характеристику властивостей підприємницького потенціалу в контексті ведення лісового господарства. Проаналізовано динаміку суб'єктів господарювання в сфері лісового господарства та лісозаготівель у розрізі відповідних підвидів економічної діяльності (за КВЕД-2010) впродовж 2019–2023 рр. Визначено проблеми, які постали перед підприємствами лісового господарства у зв'язку зі збройною агресією Російської Федерації, та розглянуто наслідки проблем, які виникли через запроваджений воєнний стан. Уточнено порядок використання сучасних інформаційних технологій у цифровізації обліку та управління підприємствами лісового господарства для їх сталого розвитку. Запропоновано напрями розвитку підприємницького потенціалу в контексті ведення лісового господарства.

Ключові слова: підприємницький потенціал; розвиток підприємницького потенціалу; лісове господарство; підприємства лісового господарства; цифровізація обліку і управління; напрями розвитку підприємницького потенціалу.

Актуальність теми. В сучасних умовах надважливих соціально-економічних трансформацій, спричинених запровадженням в Україні воєнним станом, наявними кризовими явищами у фінансово-економічній системі та потужними глобальними викликами, питання

розвитку підприємництва і, відповідно, підприємницького потенціалу, набуває особливої значущості. Підприємницький потенціал позиціонується як один із ключових ресурсів відновлення національної економіки, забезпечення інноваційного розвитку, формування конкурентних переваг та зміцнення економічної безпеки держави. Це обґрунтовується тим, що саме підприємницьке середовище здатне не лише швидко адаптуватися до нестабільних умов, а й генерувати нові ідеї та продукти, формувати бізнес-моделі, які визначають перспективи подальшого економічного зростання.

Незважаючи на значний інтерес представників наукової спільноти і практиків до проблематики підприємництва в цілому, питання економічної сутності та структури підприємницького потенціалу, співвідношення його ресурсних, інституційних та інноваційних складових все ще залишаються дискусійними. Недостатньо розробленими є методологічні підходи до ідентифікації його економічного змісту та кількісного вимірювання. Це певним чином ускладнює формування ефективних, дієвих, виважених і раціональних управлінських рішень на макро- і мікрорівнях. Водночас в умовах цифрової трансформації та інтеграції України до світового економічного простору виникає потреба в пошуку нових напрямів розвитку підприємницького потенціалу, які б враховували як глобальні тенденції, так і національні особливості.

Дослідження підприємницького потенціалу тісно пов'язане з досягненням Цілей сталого розвитку, передбачених ООН, зокрема ЦСР 8 «Гідна праця та економічне зростання», ЦСР 9 «Інновації та інфраструктура», ЦСР 12 «Відповідальне споживання», ЦСР 13 «Боротьба зі зміною клімату» та ЦСР 17 «Партнерство заради стійкого розвитку». Саме розвиток підприємницького потенціалу може слугувати потужним драйвером реалізації окреслених цілей, адже сприяє створенню інклюзивного ринку праці, запровадженню інноваційних рішень, переходу до «зеленої» економіки та активному розширенню міжнародного співробітництва. Таким чином, комплексне дослідження питань економічної сутності та напрямів розвитку підприємницького потенціалу є актуальним і важливим для забезпечення стійкого економічного зростання України та підвищення її конкурентоспроможності в контексті глобалізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У наукових працях вітчизняних та зарубіжних авторів підприємницький потенціал трактується як багатовимірна категорія, що охоплює індивідуальні характеристики, ресурсні можливості та інституційні умови.

Audretsch D. В. розглядає підприємницькі екосистеми як середовище реалізації потенціалу, акцентуючи на взаємодії економічних, технологічних і суспільних чинників [1]. У подальшій роботі [2] автор поглиблює системний аналіз екосистем, підкреслюючи їхню роль у розвитку підприємницьких ініціатив та формуванні інноваційних можливостей. Stam E. [3] пропонує політико-економічний підхід до дослідження екосистем, у якому підприємницький потенціал розглядається через синергію локальних акторів і регіональної політики. Currell L., Santos S. C., Caetano A. формують теоретичні засади підприємницького потенціалу, виділяючи психосоціальні та контекстуальні компоненти [4]. Aparicio S., Urbano D., & Audretsch D. у багаторівневому дослідженні підкреслюють вплив інституційного середовища на мобілізацію підприємницького потенціалу [5]. Gerry C. емпірично доводить значення особистісних рис і навчального контексту у формуванні потенційних підприємців [6]. У глобальному вимірі Fairlie аналізує статистику підприємницької активності, відзначаючи нові тенденції, пов'язані з цифровізацією та кризовими викликами [7]. Pavelko O. et al. [8] розглядають інноваційний розвиток як чинник подолання наслідків війни та зміцнення підприємницького середовища. Таким чином, сучасні дослідження підтверджують, що підприємницький потенціал формується на перетині особистісних характеристик, інституційної підтримки та глобальних викликів, а його подальший розвиток має стратегічне значення для економічного зростання.

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні економічної сутності підприємницького потенціалу та окресленні напрямів його розвитку з позиції підприємств лісового господарства.

Викладення основного матеріалу. У сучасних умовах економічних трансформацій та зростання рівня невизначеності загалом поняття «підприємницький потенціал» набуває особливої актуальності як у теоретичному, так і в практичному аспекті. Його дослідження важливе з огляду на те, що саме потенціал визначає спроможність суб'єкта господарювання не лише забезпечувати ефективне функціонування, а й адаптуватися до зовнішніх викликів, впроваджувати інновації та досягати стратегічних цілей.

У наукових працях ця категорія трактується неоднозначно: одні автори акцентують на ресурсному підході, інші – на системному або функціональному, розглядаючи підприємницький потенціал як комплексну, багатовимірну структуру. Велике різноманіття наукових

поглядів свідчить про багатогранність та міждисциплінарний характер досліджуваного поняття, в економічній сутності якого відображено синергію економічних, організаційних, соціальних та управлінських складових. Саме тому, безперечно, важливо виконати порівняльний аналіз існуючих трактувань з метою виокремлення ключових ознак й підходів до розуміння сутності поняття підприємницького потенціалу та ідентифікувати напрями його подальшого розвитку. Розглядаючи потенціал в контексті підприємницької діяльності науковці Федонін О. С., Рєпіна І. М., Олексюк О. І. наголошують на тому, що це «...сукупність ресурсів (трудових, матеріальних, технічних, фінансових, інноваційних і т. п.), навичок і можливостей керівників, спеціалістів та інших категорій персоналу щодо виробництва товарів, здійснення послуг (робіт), отримання максимального доходу (прибутку) і забезпечення сталого функціонування та розвитку підприємства» [9]. Краснокутська Н. С., розглядаючи потенціал підприємства як економічну систему, зауважує, що «...цю категорію доцільно розглядати з позицій трьох концепцій (ресурсної, ресурсно-цільової та функціональної)» [10]. Квасницька Р. С., Тарасюк М. В., використовуючи принцип системності, наголошують, що потенціал підприємства – це «...складна, цілісна система, яка включає наявні можливості, здатності та ресурси, які постійно знаходяться у взаємозв'язку, можуть бути використані для реалізації стратегічних, тактичних та поточних цілей підприємства» [11].

Досить раціональною є позиція колективу авторів Красноруцького О. О, Маренич Т. Г., Прусової Г. Л., які відмічають, що «...мета формування, нарощування та використання потенціалу підприємства полягає в тому, щоб забезпечення функціонування підприємства на безперервній основі, створення вартостей, задоволення інтересів підприємства, бізнес-партнерів, власників, працівників, суспільства та держави. При цьому, елементами підприємницького потенціалу є всі види ресурсів (природні, матеріальні, фінансові, трудові, технологічні, інформаційні, нематеріальні активи); професійні знання управлінського персоналу та адміністрації; управління, менеджмент» [12]. Турило А. М., Богачевська К. В. стверджують, що «...потенціал підприємства постає як відображення стану внутрішнього середовища підприємства, тобто як деяка система властивостей, що дозволяє виявити його зовнішні відносини в цілісних проявах» [13].

Завора О. М. вважає, що «...підприємницький потенціал – це сукупність ресурсів (трудових, фінансових, матеріальних,

306

нематеріальних, інтелектуальних, інноваційних), які забезпечують функціонування бізнес-суб'єкта, успішне виконання всіх бізнес-процесів, сприяють підвищенню його конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості» [14].

На основі аналізу розглянутих визначень нами запропоновано таке тлумачення сутності цього поняття: підприємницький потенціал – це інтегрована характеристика підприємства чи бізнес-суб'єкта, що відображає сукупність його ресурсів (матеріальних, фінансових, трудових, інноваційних, інтелектуальних та нематеріальних), компетенцій управлінського персоналу й організаційних здібностей, які перебувають у постійному взаємозв'язку та забезпечують реалізацію стратегічних, тактичних і поточних цілей. Він проявляється у здатності підприємства ефективно здійснювати бізнес-процеси, адаптуватися до змін зовнішнього середовища, створювати економічну й соціальну цінність, задовольняти інтереси зацікавлених сторін, підвищувати конкурентоспроможність та забезпечувати сталий розвиток.

Підприємницький потенціал як складна економічна категорія характеризується низкою властивостей, які ідентифікують його зміст. Насамперед, він відзначається альтернативністю розвитку, адже підприємство завжди має кілька можливих сценаріїв досягнення цілей, і тому важливо враховувати закономірності вибору оптимальних шляхів з урахуванням збалансованості складових. Важливою властивістю є також взаємозв'язок та взаємодоповнюваність елементів, оскільки різні складові потенціалу не можуть функціонувати ізольовано, а лише у взаємодії, що забезпечує цілісність системи. Здатність до розвитку проявляється через постійне вдосконалення та оновлення ресурсів підприємства, їх спрямування на реалізацію інноваційних підходів. Примітно, що потенціал має ієрархічність, тобто кожен його елемент можна розглядати як окрему підсистему, яка водночас є частиною більшої цілісної структури.

Не менш істотною властивістю є комунікативність, що полягає у відкритості потенціалу підприємства до взаємодії із зовнішнім середовищем і спроможності підтримувати зв'язки з іншими економічними суб'єктами. Оскільки категорія є багатогранною, властива їй і множинність опису: для її пізнання необхідно застосовувати різні підходи, методи та моделі, що дозволяють відобразити як економічну, так і соціальну сутність. Суттєвим

вважається пріоритет інтересів системи вищого рівня, адже окремий потенціал підприємства формується і використовується не ізольовано, а в контексті досягнення цілей більш масштабних економічних систем – галузі, регіону чи національної економіки. Водночас важливе значення має пріоритет якості, що забезпечує довготривале функціонування та стійкість до зовнішніх викликів. Крім того, підприємницький потенціал характеризується потужністю, яка визначає його вплив на формування конкурентоспроможності як на мікро-, так і на макрорівні. Йому притаманна також складність, адже він структурований і складається з багатьох взаємопов'язаних компонентів, які формують внутрішню організацію підприємства. Нарешті, фундаментальною характеристикою традиційно ідентифікується цілісність: потенціал слугує єдиною системою, що не зводиться до суми окремих елементів, а формує якісно нове утворення завдяки взаємодії низки складових [10]. Підприємницький потенціал у лісовому господарстві визначає ефективність функціонування підприємств та характеризує їх здатність до розвитку в сучасних економічних реаліях (таблиця).

Таблиця

Властивості підприємницького потенціалу в лісовому господарстві

№ з/п	Властивість підприємницького потенціалу	Операції з оцінювання
1.	Альтернативність розвитку підприємницького потенціалу	Вибір різних стратегій використання лісових ресурсів, впровадження інноваційних технологій, а також балансування між економічною ефективністю та екологічною безпекою
2.	Взаємозв'язок і взаємодоповнюваність складових	Інтеграція кадрового, технологічного, облікового, управлінського та природно-ресурсного компонентів, адже успіх підприємства залежить від їх синергії
3.	Здатність до розвитку	Постійне оновлення обладнання, навчання персоналу, впровадження сучасних методів обліку й управління лісовими ресурсами та адаптація до змін кліматичних та ринкових умов
4.	Ієрархічність потенціалу	Структурована організація лісового господарства: окремі ділянки, підрозділи або лісозаготівельні підприємства функціонують як підсистеми єдиного організму, що забезпечує комплексне управління ресурсами
5.	Комунікативність	Важлива взаємодія з державними органами, науковими установами, місцевими громадами та ринком, що дозволяє узгоджувати інтереси
6.	Множинність опису потенціалу	Є потреба у використанні різних аналітичних методів – економічних, екологічних та соціальних – для комплексного оцінювання їх ресурсного та інноваційного потенціалу

продовження таблиці

7.	Пріоритет інтересів системи вищого рівня	Проявляється у врахуванні регіональної та національної політики лісового господарства
8.	Пріоритет якості	Відображається у забезпеченні стійкості лісових екосистем і конкурентоспроможності продукції
9.	Потужність	Визначає здатність лісового підприємства впливати на розвиток галузі та економіку регіону
10.	Складність	Відображається у взаємопов'язаності ресурсів, технологій та людського капіталу
11.	Цілісність потенціалу лісового господарства	Проявляється у здатності підприємства функціонувати як єдина система, де взаємодія всіх компонентів забезпечує сталий розвиток галузі

Джерело: розроблено авторами на основі: [10; 14]

Отже, підприємницький потенціал у лісовому господарстві характеризується альтернативністю розвитку, взаємозв'язком і взаємодоповнюваністю складових, здатністю до оновлення та впровадження інновацій. Його ієрархічність і цілісність забезпечують ефективну організацію ресурсів, а комунікативність – взаємодію з зовнішнім середовищем. Пріоритет якості та інтеграція у системи вищого рівня сприяють стійкості підприємств і підвищенню їх конкурентоспроможності, формуючи основу для сталого розвитку галузі. Таким чином, властивості підприємницького потенціалу у лісовому господарстві формують основу для стратегічного управління, підвищення ефективності використання ресурсів та розвитку галузі в умовах економічних і екологічних викликів.

Згідно з КВЕД–2010 до коду «А» належить інформація про діяльність у сільському, лісовому та рибному господарстві. Однак у другому розділі цієї секції (коду «А») містяться дані саме про статистику у розрізі лісового господарства. Водночас, ця інформація відображається з позиції кількох підвидів економічної діяльності: лісівництво та інша діяльність у лісовому господарстві; лісозаготівлі; збирання дикорослих недеревних продуктів; надання допоміжних послуг у лісовому господарстві. На рис.1 наведено динаміку чисельності суб'єктів господарювання у розрізі окреслених підвидів економічної діяльності.

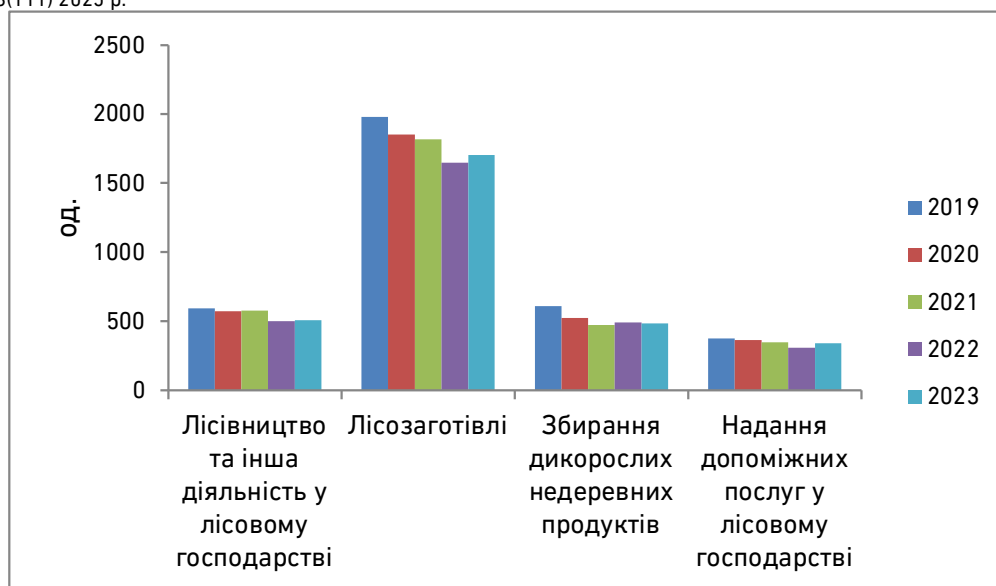

Рис. 1. Динаміка суб'єктів господарювання лісового господарства та лісозаготівель у розрізі відповідних підвидів економічної діяльності за КВЕД-2010

Джерело: сформовано авторами на основі даних Державної служби статистики України [15]

Аналіз даних, заявлених на рис. 1, дозволяє оцінити позитивні тенденції розвитку галузі, ідентифікувати структурні зміни та окреслити можливі напрямки вдосконалення управління підприємницьким потенціалом у лісовому господарстві. Відтак, найбільшу кількість суб'єктів господарювання перманентно залучають лісозаготівлі (2019 р. – 1978 од., 2023 р. – 1702 од.), проте спостерігається поступове зниження їх чисельності з 2019 по 2022 рік (2022 р. – 499 од.), що може свідчити про концентрацію або оптимізацію діяльності підприємств та використання підприємницького потенціалу у цій сфері. Кількість суб'єктів у сфері лісівництва та інших видів діяльності у лісовому господарстві залишається відносно стабільною (2019 р. – 592 од., 2023 р. – 508 од.), що свідчить про помірну активність у первинному веденні лісового господарства.

Збирання дикорослих недеревних продуктів і надання допоміжних послуг характеризується найменшою чисельністю суб'єктів (2019 р. – 607 од., 2023 р. – 483 од.), проте тенденції її розвитку свідчать про стабільність і певну нішеву спеціалізацію підприємств у цих сегментах. Загалом, результати аналізу засвідчують, що найбільші зміни в частині чисельності суб'єктів господарювання спостерігаються у сегменті лісозаготівель, що

визначає основні напрямки розвитку та інвестицій в аналізованому виді економічної діяльності.

Значна частина суб'єктів господарювання у цій сфері відчула суттєві труднощі, спричинені запровадженням воєнним станом та його наслідками. Так, російська агресія, що нині спостерігається на території України, спричинила втрату низки лісових масивів, які були знищені внаслідок масштабних пожеж, руйнувань, вибухів і незапланованих рубок без активного лісовідновлення. Внаслідок численних замінувань особливі труднощі виникають з природнім відновленням лісів, адже вона часто недоступні. Постає водночас і проблема лісовідновлення (створення нових лісових масивів).

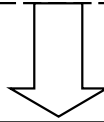
Неможливість оперативно і якісно ліквідувати наслідки збройної агресії ворога у лісах України змістила акценти з відновлення постраждалих лісів на власне створення нових лісових масивів. Не рідко нові ліси висаджуються там, де категорично не можна проводити лісорозведення. Нині необхідно активізувати роботу зі створення нових природоохоронних територій та розширювати мережу природно-заповідного фонду як у ще збережених старих лісах, так і на степових осередках [16].

Проблематику підприємств лісового господарства та наслідки існуючих проблем відображено на рис. 2.

Таким чином, війна завдала масштабних втрат і збитків довіллю загалом та суб'єктам господарювання, зокрема. Шкоду та збитки, завдані лісовому господарству внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України як основну проблему у сфері лісового господарства виокремлено у Державній Стратегії управління лісами України до 2035, схваленій розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 р. № 1777-р. [17]. Примітно, що серед заявлених проблем виділено такі, як:

- 1) погіршення санітарного стану лісів;
- 2) недостатня лісистість території України;
- 3) застаріла інформація про лісове господарство України;
- 4) ускладнення реалізації прав власності на ліси;
- 5) відсутність механізмів управління лісами комунальної власності [17].

Проблеми, які постали перед підприємствами лісового господарства у зв'язку зі збройною агресією Російської Федерації

Наслідки проблем, які виникли через запроваджений воєнний стан

Рис. 2. Проблеми і наслідки, які виникли через запроваджений воєнний стан, для суб'єктів лісового господарства і власне лісів

Джерело: сформовано авторами

Відповідно, на часі ухвалення рішень, які будуть спрямовані на відновленню лісових екосистем у майбутньому. Такі рішення, безперечно, повинні ухвалюватися з урахуванням того, що відновлення лісових екосистем – це доволі тривалий процес.

Також активно використовуються сучасні інформаційні технології для збору інформації про стан лісів. До таких технологій належать геоінформаційні системи та аеровізуальний моніторинг за допомогою дронів. Технічна інформація, надана інноваційними технологіями, може бути використана для обліково-управлінських цілей при формуванні підприємницького потенціалу лісогосподарських підприємств.

Візуальну інформацію про розміри земельних ділянок, засаджених лісовими масивами, можна використовувати для автоматизованої інвентаризації земельних угідь лісогосподарських підприємств. Дані про точні розміри лісових ділянок, стан вирубки дерев, орієнтованої кількості дерев на площі з урахуванням показника лісистості є основою для цифровізації обліку та управління специфічними активами лісогосподарських підприємств [18]. В обліково-управлінській системі можна формувати інформацію про необхідність: планових вирубок з прогнозуванням кількості отриманої деревини, посадкового матеріалу для залісення або омолодження лісових посадок, відображення втрат унаслідок несанкціонованих крадіжок біологічних активів лісогосподарських підприємств.

Певний обсяг облікової інформації доцільно вносити в єдину систему управління лісовими масивами країни з метою формування економічного підґрунтя для управління підприємницьким потенціалом. Основою інтегрованого інформаційного простору є системи обліку кожного окремого підприємства лісового господарства. Суб'єкти підприємницької діяльності на основі облікових даних можуть формувати в електронному вигляді звітність зі сталого розвитку. Соціальна та екологічна спрямованість такої звітності орієнтована на забезпечення інформаційних інтересів різних груп стейкхолдерів щодо стану й ефективності використання лісових ресурсів України.

Так, Стратегією управління лісами України до 2035 від 29 грудня 2021 р. № 1777-р. визначено, що для ефективного управління лісами серед низки інших заходів передбачається:

- 1) функціонування електронної інформаційної системи у сфері лісового господарства, на якій публічно розміщена інформація про

ліси; наявність збалансованої системи правовідносин між суб'єктами лісового господарства;

2) забезпечення повноцінного фінансування лісогосподарських заходів;

3) збільшення лісистості території країни до не менше ніж 18%;

4) збільшення загального запасу лісів України до не менше ніж 2,5 млрд куб. метрів;

5) зменшення площі чистих насаджень сосни звичайної, дуба звичайного, бука лісового та ялини європейської за рахунок збільшення площ мішаних насаджень з перевагою головної породи та введення відповідних листяних порід під намет насадження;

6) зменшення сумарної площі суцільних рубок;

7) збільшення площі лісів, сформованих головними лісоутворюючими породами (дуб звичайний, сосна звичайна, бук лісовий інші) природного походження, які виникли завдяки здійсненню активних заходів щодо сприяння природному відновленню лісів та несучільним рубкам;

8) зменшення обсягу деревини, заготовленої під час санітарних рубок;

9) збільшення площі насаджень із складною вертикальною та горизонтальною структурою;

10) зменшення річної площі лісових пожеж особливо великого розміру в Україні;

11) запровадження системи відеоспостереження для виявлення лісових пожеж на ранній стадії на 100 відсотках території лісів;

12) запровадження системи моніторингу біорізноманіття в лісах та інтродуктивних видів порід дерев та рослин, здатних до інвазій, в лісовому господарстві як складової загальнодержавної системи моніторингу довкілля;

13) оновлення парку протипожежної техніки на 100 відсотків та відновлення авіапатрулювання лісів;

14) здійснення вагомого внеску лісів у забезпечення розвитку економіки;

15) запровадження прозорих правил торгівлі деревиною, прийняття нормативно-правових актів, які регулюють процедури продажу деревини;

16) запровадження обов'язкової системи сертифікації продукції з деревини [17].

Водночас для підвищення використання підприємницького потенціалу у лісовому господарстві доцільно передбачити додаткові напрями: стимулювання інноваційних підприємницьких проєктів, зокрема у сфері біоекономіки та «зеленої» енергетики; розширення програм підтримки малого і середнього бізнесу у сфері переробки деревини та виробництва продукції з високою доданою вартістю; активізацію міжнародного співробітництва для просування української деревної продукції на зовнішні ринки; запровадження освітніх програм і підготовки кадрів для формування сучасних управлінських і підприємницьких компетенцій у галузі; цифровізацію бізнес-процесів і впровадження інноваційних технологій у сфері моніторингу, обліку та управління лісовими ресурсами. Впровадження перелічених заходів дасть змогу мінімізувати проблеми і наслідки, які виникли через запроваджений воєнний стан, для суб'єктів лісового господарства і власне лісів та підвищити рівень використання підприємницького потенціалу в лісовому господарстві.

Висновки. Виконане дослідження засвідчило, що підприємницький потенціал у лісовому господарстві є багатовимірною економічною категорією, що охоплює чимало ресурсних, організаційних, управлінських та інноваційних складових. Його ключові властивості (альтернативність розвитку, взаємозв'язок елементів, здатність до оновлення та ієрархічність) забезпечують гнучкість і стійкість підприємств лісового господарства до сучасних викликів. У поєднанні з цілісністю та комунікативністю це створює основу для стратегічного управління й формування конкурентних переваг у сфері лісового господарства.

Результати аналізу показали, що воєнна агресія Російської Федерації спричинила масштабні втрати для лісового господарства України – від руйнування лісових екосистем і втрати продуктивних насаджень до загроз для життя людей та неможливості оперативного лісовідновлення. Ці чинники актуалізують потребу у впровадженні комплексних управлінських рішень, які мають ґрунтуватися на поєднанні державної підтримки, інноваційних бізнес-моделей, міжнародного партнерства та цифровізації бізнес-процесів.

Таким чином, подальший розвиток підприємницького потенціалу у лісовому господарстві має бути спрямований на забезпечення сталого функціонування підприємств, ефективний облік та управління функціонуванням підприємств, активізацію їх інноваційної діяльності, підвищення екологічної відповідальності та

посилення ролі України у міжнародних лісових ринках. Реалізація запропонованих напрямів сприятиме відновленню галузі, інтеграції у глобальні економічні процеси та досягненню Цілей сталого розвитку, зокрема йдеться про ЦСР 8 «Гідна праця та економічне зростання», ЦСР 9 «Інновації та інфраструктура», ЦСР 12 «Відповідальне споживання», ЦСР 13 «Боротьба зі зміною клімату» та ЦСР 17 «Партнерство заради стійкого розвитку».

1. Audretsch D. B. Entrepreneurial ecosystems: economic, technological, and societal dimensions. *Journal of Evolutionary Economics*. 2018. Vol. 28(1). Pp. 1–17.
2. Audretsch, D. B. Marcio Cruz, Jesica Torres. Revisiting entrepreneurial ecosystems. *World Bank Policy Research Working Paper*. 2022. 12345. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099413211142227958/pdf/IDU04c1d171703fac0466a083eb0c835a900e26d.pdf>. (дата звернення: 02.08.2025).
3. Stam E. Entrepreneurial ecosystems and regional policy: a systems view. *Regional Studies, Regional Science*. 2015. Vol. 2(1). Pp. 23–30.
4. Curral L., Santos S. C., & Caetano A. Theoretical foundations of entrepreneurial potential. *Amity Business Journal*. 2013. Vol. 4(2). Pp. 15–27.
5. Aparicio S., Urbano D., & Audretsch D. Attracting the entrepreneurial potential: A multilevel perspective. *International Entrepreneurship and Management Journal*. 2021. Vol. 17 (3). Pp. 1085–1108.
6. Gerry C. Tracking student entrepreneurial potential: personal and contextual factors. *Journal of Small Business and Enterprise Development*. 2008. Vol. 15 (2). Pp. 329–346.
7. Fairlie, Robert W. Indicators of Entrepreneurial Activity. 2024. URL: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4708111>.
8. Pavelko O., Antoniuk O., Malchuk M., Melnyk L. Analysis of innovative development and overcoming challenges of post-war Ukrainian economy. *E3S Web of Conferences*. 2024. Vol. 558. 01031. DOI:10.1051/e3sconf/202455801031.
9. Федонін О. С., Рєпіна І. М., Олексюк О. І. Потенціал підприємства: формування та оцінка : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2004. 316 с.
10. Краснокутська Н. С. Потенціал підприємства: формування та оцінка : навч. посіб. К. : Центр навчальної літератури, 2005. 352 с.
11. Квасницька Р., Тарасюк М. Структуризація потенціалу підприємства. *Вісник КНТЕУ*. 2017. № 1. С. 73–82.
12. Красноруцький О., Маренич Т., Прусова Г. Співвідношення економічних категорій «потенціал підприємства», «ресурсний потенціал», «виробничий потенціал» та «економічний потенціал». *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2024. Том 9. № 2. С. 113–121.
13. Кузьмін О. Є., Мельник О. Г. Діагностика потенціалу підприємства. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2011. № 1. С. 155–166.
14. Завора О. М. Потенціал підприємства: сутність та ідентифікація його складових. *Економіка та суспільство*. 2024. № 66. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-66-70>.
15. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 02.08.2025).
16. Вітер С., Губарева В. Лісовідновлення в Україні у військовий і післявоєнний час. URL: <https://uwecworkgroup.info/uk/reforestation-in-ukraine-during-and-after-wartime>. (дата звернення: 02.08.2025).
17. Державна Стратегія управління лісами України до 2035 : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 р. № 1777-р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1777-2021-%D1%80#Text>. (дата звернення: 02.08.2025).
18. Павелко О. В., Лось З. В., Дорошенко О. О. Цифровізація

обліку електронних трансакцій: теоретико-практичні аспекти. *Цифрова економіка та економічна безпека*: ел. фак. видання. 2024. № 5 (14). С. 220–226. DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.14-36>.

REFERENCES:

1. Audretsch D. B. Entrepreneurial ecosystems: economic, technological, and societal dimensions. *Journal of Evolutionary Economics*. 2018. Vol. 28(1). Pp. 1–17.
2. Audretsch, D. B. Marcio Cruz, Jesica Torres. Revisiting entrepreneurial ecosystems. *World Bank Policy Research Working Paper*. 2022. 12345. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099413211142227958/pdf/IDU04c1d171703fac0466a083eb0c835a900e26d.pdf>. (data zvernennia: 02.08.2025).
3. Stam E. Entrepreneurial ecosystems and regional policy: a systems view. *Regional Studies, Regional Science*. 2015. Vol. 2(1). Pp. 23–30.
4. Curral L., Santos S. C., & Caetano A. Theoretical foundations of entrepreneurial potential. *Amity Business Journal*. 2013. Vol. 4(2). Pp. 15–27.
5. Aparicio S., Urbano D., & Audretsch D. Attracting the entrepreneurial potential: A multilevel perspective. *International Entrepreneurship and Management Journal*. 2021. Vol. 17 (3). Pp. 1085–1108.
6. Gerry C. Tracking student entrepreneurial potential: personal and contextual factors. *Journal of Small Business and Enterprise Development*. 2008. Vol. 15 (2). Pp. 329–346.
7. Fairlie, Robert W. Indicators of Entrepreneurial Activity. 2024. URL: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4708111>.
8. Pavelko O., Antoniuk O., Malchuk M., Melnyk L. Analysis of innovative development and overcoming challenges of post-war Ukrainian economy. *E3S Web of Conferences*. 2024. Vol. 558. 01031. DOI:10.1051/e3sconf/202455801031.
9. Fedonin O. S., Riepina I. M., Oleksiuk O. I. Potensial pidpriemstva: formuvannia ta otsinka : navch. posib. Kyiv : KNEU, 2004. 316 s.
10. Krasnokutska N. S. Potensial pidpriemstva: formuvannia ta otsinka : navch. posib. K. : Tsentri navchalnoi literatury, 2005. 352 s.
11. Kvasnytska R., Tarasiuk M. Strukturyzatsiia potentsialu pidpriemstva. *Visnyk KNTEU*. 2017. № 1. S. 73–82.
12. Krasnorutskyi O., Marenych T., Prusova H. Spivvidnoshennia ekonomichnykh katehorii «potensial pidpriemstva», «resursnyi potensial», «vyrobnychi potensial» ta «ekonomichni potensial». *Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky ta tekhniky*. 2024. Tom 9. № 2. S. 113–121.
13. Kuzmin O. Ye., Melnyk O. H. Diahnostyka potentsialu pidpriemstva. *Marketynh i menedzhment innovatsii*. 2011. № 1. С. 155–166.
14. Zavora O. M. Potensial pidpriemstva: sutnist ta identyfikatsiia yoho skladovykh. *Ekonomika ta suspilstvo*. 2024. № 66. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-66-70>.
15. Ofitsiinyi sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (data zvernennia: 02.08.2025).
16. Viter S., Hubareva V. Lisovidnovlennia v Ukraini u viiskovyi i pisliavoiennyi chas. URL: <https://uwecworkgroup.info/uk/reforestation-in-ukraine-during-and-after-wartime>. (data zvernennia: 02.08.2025).
17. Derzhavna Stratehiia upravlinnia lisamy Ukrainy do 2035 : Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 29 hrudnia 2021 r. № 1777-r. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1777-2021-%D1%80#Text>. (data zvernennia: 02.08.2025).
18. Pavelko O. V., Los Z. V., Doroshenko O. O. Tsyfrovizatsiia obliku elektronnykh transaktsii: teoretyko-praktychni aspekty. *Tsyfrova ekonomika ta ekonomichna bezpeka* : el. fakh. vydannia. 2024. № 5 (14). S. 220–

Savina N. B. [1; ORCID ID: 0000-0001-8339-1219],

Doctor of Economics, Professor,

Shevchuk O. A. [1; ORCID ID: 0000-0002-7352-7001],

Doctor of Economics, Associate Professor,

Blyshchyk V. P. [1; ORCID ID: 0009-0006-9908-5498],

Post-graduate Student

¹National University of Water and Environmental Engineering, Rivne

²West Ukrainian National University, Ternopil

ENTREPRENEURIAL POTENTIAL: IDENTIFICATION OF ECONOMIC ESSENCE AND DIRECTIONS OF DEVELOPMENT IN THE CONTEXT OF FORESTRY MANAGEMENT

The article explores the economic essence and significance of entrepreneurial potential, providing the author's interpretation of this concept and emphasizing its role in forestry. The properties of entrepreneurial potential are described, with special attention paid to their characteristics in the context of forest management. The study analyzes the dynamics of business entities engaged in forestry and logging according to the Classifier of types of economic activity-2010 for the period 2019–2023, which makes it possible to trace the structural changes and development trends of the industry. Particular focus is given to the problems faced by forestry enterprises due to the armed aggression of the Russian Federation and the challenges caused by martial law, including financial instability, market disruptions, and decreased investment activity.

The research highlights the key measures outlined in the *Forest Management Strategy of Ukraine until 2035*. These include the introduction of an electronic information system in forestry, full financing of forest management activities, expansion of forested areas, promotion of mixed forest stands and natural regeneration, reduction of clear cuts, biodiversity monitoring, and enhancement of fire safety systems. The Strategy also prioritizes transparent timber trade, obligatory certification of wood products, and a stronger economic contribution of forests to national development.

In addition to these state-level priorities, the article proposes further directions for strengthening entrepreneurial potential. These include fostering public-private partnerships, attracting both domestic and foreign investment into forestry and wood processing, and stimulating innovative projects in bioeconomy and renewable energy. Support for small and

medium-sized enterprises engaged in timber processing and high value-added production is seen as crucial. Moreover, international cooperation is emphasized as a way to expand access to global markets, while educational programs and digitalization are considered essential for developing modern entrepreneurial competencies and innovative business models in forestry. The procedure for using modern information technologies in the digitalization of accounting and management of forestry enterprises for their sustainable development has been clarified.

The results show that implementing both strategic measures and additional entrepreneurial initiatives will mitigate the consequences of the war, improve the resilience of forestry enterprises, and ensure more efficient use of forest resources. Ultimately, this will significantly enhance the entrepreneurial potential of the forestry sector in Ukraine, contributing to sustainable development, ecological balance, as well as long-term economic growth.

Keywords: entrepreneurial potential; development of entrepreneurial potential; forestry; forestry enterprises; digitalization of accounting and management; directions of development of entrepreneurial potential.

Отримано: 13 серпня 2025 року
Прорецензовано: 18 серпня 2025 року
Прийнято до друку: 26 вересня 2025 року